

Mgr inż. LUDWIK KULIG: **Hodowla lasu w górach.** Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa 1959. Nakład 1180 egz. str. 254, ryc. 83, tab. 4.

Książka ta, omawiająca zagadnienia hodowlane w lasach górskich, przeznaczona jest dla leśników gospodarujących w górach. Brak dotychczas opracowania tego tematu dawał się dotkliwie odczuć ze względu na specyfikę gospodarki leśnej w rejonach górskich. Luke tę wypełnia w znacznej mierze wspomniana wyżej książka. W 10 rozdziałach i 61 podrozdziałach Autor omawia następujące zagadnienia: znaczenie lasów w gospodarce narodowej, górskie środowisko leśne, stan lasów górskich, gatunki drzew i krzewów w lasach górskich, zbiór nasion, odnowienie samo-siewem, szkółkarstwo, odnowienia sztuczne i zalesienia, pielęgnowanie gleby i drzewostanów oraz zasady użytkowania rębnego w lasach górskich.

Ze względu na to, że praca ta jest poniekąd pierwszą tego rodzaju w naszym piśmiennictwie fachowym, nie jest ona wolna od usterek i pewnych braków.

Autor omawia wyczerpująco zagadnienie retencyjności terenów górskich, jednakże nie uwzględnia w równym stopniu drugiego współzależnego, mającego nie mniej istotne znaczenie czynnika, jakim jest erozja wodna gleb. Wiązałyby się z tym potrzeba scharakteryzowania poszczególnych gatunków drzew i krzewów pod względem ich przydatności dla ochrony przed erozją, a zwłaszcza wskazania, jak należałoby je wykorzystać z uwagi na system korzeniowy i budowę części nadziemnej.

Brak również wskazówek, w jakim kierunku powinna być zmodyfikowana gospodarka hodowlana w lasach górskich w zasięgu uzdrowisk i terenów objętych penetracją wczasowiczów i turystów.

Pewnym niedociągnięciem jest brak ustalenia kryteriów, na których powinien być oparty podział terenów górskich na przeznaczone dla gospodarki leśnej oraz dla gospodarki rolniczej i hodowlanej (wypasowej).

W opisach gleb czytelnik nie znajduje obrazu, ilustrującego chociażby w ogólnych zarysach udział poszczególnych typów gleb występujących w rejonach górskich. Brak również charakterystyki runa leśnego w różnych typach siedliskowych lasu.

Zagadnienia gospodarki hodowlanej w Górach Świętokrzyskich potraktowane zostały zbyt pobieżnie. Zastrzeżenie to odnosi się tak do omówienia siedlisk, jak i odpowiadających im gospodarczych typów drzewostanów.

Historyczny zarys gospodarki i stan zagospodarowania lasów Gór Świętokrzyskich ma charakter niekompletny, brak bowiem dostatecznego oświetlenia dotychczasowych sposobów gospodarowania a szczególnie brak omówienia poczynań hodowlanych po katastrofalnej zimie 1928/29 i osiągniętych wyników, co dla wysuwania konkretnych wniosków jest bardzo ważne.

To samo w pewnym stopniu dotyczy Karpat.

Opisy gatunków drzew i krzewów nie są jednolite. Aczkolwiek gatunkom głównym poświęcił Autor sporo miejsca, to jednak gatunki domieszkowe, będące czynnikiem współprodukcyjnym, powinny być potraktowane nieco szerzej.

W rozdziale pt. „Szkółkarstwo“ zbyt mało poświęcono uwagi kompostom, jakkolwiek kompost w narażonych na intensywne wymywanie gleb szkółkach górskich ma podstawowe znaczenie. Nie omówiono również wydajności szkółek górskich i nie określono norm, jakim powinny odpowiadać sadzonki dla potrzeb gospodarki hodowlanej w górach.

W rozdziale omawiającym sprawę zarzewień pominięto zakrzewienia, które odpowiednio rozmieszczone na stokach mogą stać się ważnym czynnikiem przeciwerozyjnym.

Zagadnienia zalesienia i odnowienia lasów górskich, które dominują w omawianej pracy, odciągnęły na plan dalszy uwagę Autora od zagadnień przyrostu bieżącego i pielęgnacji zapasu.

Przy omawianiu trzebieży nie wypuklono dostatecznie wyraźnie metody selekcji pozytywnej drzew w trzebieżach wczesnych.

Wśród licznych na ogół dobrych ilustracji znaczny procent stanowią oryginalne zdjęcia krajobrazowe, które stosunkowo mało obrazują czynności i zabiegi hodowlane.

Pomimo przytoczonych usterek i braków książka stanowi niewątpliwie poważną pozycję w naszej skromnej literaturze fachowej.

W odniesieniu do leśnej gospodarki hodowlanej w górach jest to praca pionierska i właśnie dlatego, że Autor

podjął temat w fachowym piśmiennictwie polskim słabo reprezentowany, należy mu się uznanie.

Na szczególne wyróżnienie zasługują pomimo pewnych drobnych usterek, rozdziały dotyczące zagadnień zalesienia i odnowienia lasów górskich w ogólnym tych słów znaczeniu.

Podane w nich wskazówki i zalecenia są sformułowane konkretnie i zarazem bardzo przystępnie i dotyczą spraw, które są najbardziej istotne w praktyce hodowlanej. Najlepiej mogą to ocenić leśnicy stykający się na codzień z pracami wchodzącymi w zakres hodowli lasów górskich.

Autor doskonale zna potrzeby i trudności leśnika-praktyka i dla niego głównie przeznacza swą pracę. Jako praca o charakterze specyficznym, pozbawiona elementów o historycznym już dziś znaczeniu, może oddać duże usługi przy praktycznym doszkalaniu kadr leśników w zakresie aktualnej gospodarki hodowlanej w górach. Ze względu na to, że w książce *L. K u l i g a* znajduje się wiele cennych, zgodnych z duchem postępu wiadomości z zakresu hodowli lasu w ogóle, których nie zawsze można doszukać się w innych podręcznikach, powinna ona znaleźć się w podręcznej bibliotece każdego leśnika-hodowcy.

Ze względu na to, że dotychczasowy nakład omawianej książki w ilości 1 180 egzemplarzy nie zaspokaja potrzeb leśników, czego dowodem jest zupełne jego wyczerpanie, należałoby oczekiwać ukazania się drugiego, obszerniejszego, poprawionego i uzupełnionego wydania tej cennej pracy.

Opracowali:

Czesław Meresiński
Jan Krzyszkowski